

Barnuppdraget i Skåne län

www.m.lst.se

Ämne
Sociala frågor

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Titel:	Barnuppdraget
Utgiven av:	Länsstyrelsen i Skåne Län
Författare:	Lena Bohgard, Kerstin Olsson, Joonas Terje
Beställningsadress:	Länsstyrelsen i Skåne Län Samhällsbyggnadsavdelningen 205 15 MALMÖ Tfn: 040-25 20 00 lansstyrelsen@m.lst.se
Copyright:	Länsstyrelsen i Skåne län
Upplaga:	250 ex
ISBN:	978-91-855-87-97-1
Layout:	Lena Bohgard
Tryckt:	Länsstyrelsen i Skåne län
Tryckningsår:	2008
Omslagsbild:	

Förord

I denna skrift görs en sammanfattning av vad Länsstyrelsen i Skåne har funnit i stort beträffande socialtjänstens styrkor och svagheter inom den kommunala barnavården.

Uppdragets utgångspunkt var att ”gå så nära barnet” som möjligt. Det innebär att länsstyrelsen i genomförandet har samtalat med barn i familjehem och HVB-hem, föräldrar och familjehemsföräldrar.

Den sammantagna bilden visar att kommunernas arbete med barn och unga utvecklas. En kvalitetsförbättring har kunnat konstateras inom flera områden, tex finns det idag ett tydligare barnperspektiv i barnavårdsutredningar. Nämnderna visar stort intresse för att utveckla arbetet med barn och unga men det leder inte alltid till att konkreta och uppföljningsbara mål fastställs.

I granskningen har inga allvarliga missförhållanden framkommit. Men flera brister har kunnat konstateras. Det gäller särskilt hur kommuner handskas med anmälningar om att barn far illa. Det förekommer att barns behov av skydd eller stöd inte utreds trots allvarliga anmälningar. Ibland dröjer socialtjänsten alltför länge med att ta ställning till om utredning ska inledas eller inte.

Det finns också brister i familjehemsvården. Det finns en tydlig skillnad mellan de undersökta kommunerna i hur familjehemsvården fungerar och följs upp. En del barn som har problem i skolan och med sin hälsa får inte det stöd de har rätt till.

I stort sett alla ungdomar som vi har pratat med i tillsynerna upplever att de är delaktiga och har inflytande över sin behandling på HVB-hemmen. Planering, uppföljning och utvärdering sker i många fall på individnivå men sällan när det gäller verksamheten som helhet på behandlingsinstitutionerna.

Länsstyrelsen vill rikta ett varmt tack till alla som så engagerat har bidragit till att tillsynen har kunnat genomföras.

Gunvor Landqvist
Socialdirektör

Innehållsförteckning

Förord	3
Barnuppdraget i Skåne län – Inledning	5
Påverka kommuner att aktivt planera	7
Se till att barn och unga inte hamnar mellan stolarna	9
Anmälningar om barn som far illa	10
Dokumentationen och handläggning av utredningar	12
Familjehemsärenden och familjehemsplaceringar	14
Öppenvård	16
Tillsyn av Hem för vård eller boende	19
Tillsyn av de tre storstädernas arbete med ungdomar med risk för missbruk	22

Barnuppdraget i Skåne län

Inledning

Regeringen gav 2006 och 2007 länsstyrelserna i uppdrag att granska barnvården i landets kommuner. Anledning till uppdraget var att regeringen bl.a. genom forskningsrapporter och utredningar förstått att det i delar av socialtjänstens arbete med barn och unga fanns brister och behov av utveckling. I sociala barn och ungdomsvårdskommitténs betänkande ”Källan till en chans” (SOU 2005:18) konstaterades att den sociala barn och ungdomsvården inte hade utvecklats enligt målen i socialtjänstlagen. Med denna bakgrund beslutade regeringen att utöka tillsynen och gav länsstyrelserna det omfattande uppdraget som gått under namnet ”Barnuppdraget”.

Länsstyrelserna ska enligt uppdraget:

- påverka kommuner att aktivt planera för de resurser som behövs för att barn och unga skall få den vård, omsorg och tillsyn som de behöver
- se till att barn och unga inte hamnar mellan stolarna när förvaltningar inom en och samma kommun, kommuner eller olika huvudmän tvistar
- granska hur kommunerna hanterar anmälningar om barn som far illa samt åtgärda eventuella brister
- granska dokumentationen och handläggningen av utredningar i länets samtliga kommuner och se till att hanteringen är rättssäker samt att barn kommer till tals
- granska kommuners hantering av familjehemsärenden och familjehemsplaceringar
- utöva tillsyn av öppenvård
- utöva tillsyn av samtliga Hem för vård eller boende, HVB, både enskilda och offentliga

Rapport till regeringen

Länsstyrelserna ska sammanställa och redovisa tillsynen och de iakttagelser som gjorts i en rapport, gemensam för alla länsstyrelser. Rapporten ska överlämnas till regeringen (Socialdepartementet) i april 2008.

Så här har vi gått tillväga

En arbetsgrupp med representanter för landets länsstyrelser har tolkat uppdraget och utarbetat gemensamma mallar och frågeställningar. För varje granskningsområde har några nyckelfrågor formulerats som ska besvaras av Länsstyrelsen vid tillsynen.

I den här Skånerapporten har vi utgått från uppdragets olika delar och redovisar nyckelfrågor, tillvägagångssätt och det vi fått veta i stort under varje område. Länets samtliga kommuner har granskats i den del som gäller barnavårdsutredningar. I granskningsområdena anmälningar, familjehemsvården och kommunens planering har Länsstyrelsen slumpmässigt valt ut sju kommuner. Resultatet av barnavårdsutredningarna finns sammanställt i en rapport ”Kvalitet och rättssäkerhet i barnavårdsutredningar”. Resultaten av övriga tillsynsområden har redovisats i beslut som riktar sig till respektive kommun. Tillsynen av HVB-hemmen redovisas i ett beslut för varje hem. De brister som påtalas i besluten kommer att följas upp. Under varje område finns i förekommande fall också en redovisning av de lagar och förordningar som är kopplade till varje område.

Påverka kommuner att aktivt planera

Det här säger lagen

Enligt socialtjänstlagen (SoL) har kommunen ett särskilt ansvar för de barn som riskerar att fara illa (SoL 5 kap. 1§) och socialtjänsten ska särskilt beakta vad hänsynen till barnets bästa kräver (SoL 1 kap. 2§).

Kommunen ska planera sin verksamhet och se till att det finns resurser för att tillgodose behoven hos de barn som behöver socialtjänstens stöd. Insatserna ska vara av god kvalitet, personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten ska systematiskt utvecklas och säkras och kommun ska ha ett ledningssystem för kvalitet (SoL 3 kap. 3§).

Nyckelfråga i uppdraget:

- Planerar kommunen för att säkerställa att det finns resurser för barn och ungdomar i behov av socialtjänstens stöd på övergripande-, verksamhets- och individnivå?

Så här gjorde vi

Länsstyrelsen i Skåne har i detta uppdrag granskat sex kommuner: Hässleholm, Landskrona, Sjöbo, Stadsdelsförvaltning (SDF) Fosie i Malmö, Tomelilla och Trelleborg. Länsstyrelsen har intervjuat politiker, chefer och handläggare. Vi har också läst kommunernas styrdokument och informationsmaterial för att söka svaret på nyckelfrågan.

Det här fick vi veta

- **Det finns en tydlig viljeinriktning att ge stöd och hjälp till barn/ungdomar och deras familjer**
- **Resurser avsätts**
- **Öppna insatser utvecklas i kommunerna**
- **Några kommuner har ett fungerande kvalitetssystem**
- **Barns rätt enligt barnkonventionen kan finnas formulerade i styrdokument men inte alltid i det konkreta arbetet**
- **Statistik används inte alltid som underlag i planeringen**
- **Det är sällan som planeringen tar hänsyn till pojkars och flickors olika behov**

Se till att barn och unga inte hamnar mellan stolarna

Länsstyrelsen i Skåne har i denna del av uppdraget samlat information från individtillsyner och telefonsamtal som gällt rådgivning. Detta har gett viss kunskap om i vilka områden barn kan hamna mellan stolarna. Det förekommer att konflikter uppstår mellan kommuner och Region Skåne när det gäller barn med olika diagnoser. Man kommer inte överens om vem som ska stå för kostnaden för den behandling som krävs. Konflikter kan också uppstå mellan kommunernas olika nämnder när det gäller kostnadsansvar. Ska skolan, handikappomsorgen eller socialtjänsten stå för insatsen? Vem ska betala? Vems är ansvaret? Mellan kommuner uppstår också tvister om vem som har ansvaret för eftervård t.ex. när en ungdom flyttar till en annan kommun efter utskrivning från ett behandlingshem och det är den tidigare folkbokföringskommunen som beslutat om insatsen.

Det här fick vi veta

- **Barn får vänta för länge på rätt hjälp när barnets behov kräver insatser från fler myndigheter eller fler nämnder i samma kommun**
- **Samarbetet fungerar ofta dåligt**

Anmälningar om barn som far illa

Det här säger lagen

Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden (SoL 11 kap.1§).

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden (SoL 14 kap. 1§).

Nyckelfrågorna i uppdraget:

- Får barn som är i behov av skydd och stöd sina behov utredda?
- Är socialtjänstens ställningstagande att inte inleda utredning rimlig?
- Fungerar socialtjänstens mottagande av anmälningar?

Så här gjorde vi

Länsstyrelsen i Skåne har i detta uppdrag granskat sju kommuner, Hässleholm, Landskrona, Osby, Sjöbo, SDF Fosie, Tomelilla och Trelleborg.

Vi samtalade med chef och handläggare om vilka rutiner de har när det gäller handläggningen av anmälningar och ansökningar. I alla kommuner finns en pärm där anmälningar som inte lett till utredning ska finnas i kronologisk ordning. I denna pärm tittade vi på anmälningar inkomna under en tremånadersperiod. Som stöd i den granskningen hade vi gemensamma frågor som skulle besvaras. Ett antal kommuner har enligt Länsstyrelsens beslut fått i uppgift att skiva och berätta vad de tänker göra för att handläggningen av anmälningar ska bli bättre.

Det här fick vi veta

- **Mottagningen fungerar bra i de flesta kommunerna**
- **Förhandsbedömningen tar ofta för lång tid, mellan två och fyra veckor**
- **Det är inte alltid tydligt varför utredning inte inleds**
- **Det finns anmälningar som enligt Länsstyrelsens bedömning borde leda till en utredning**

Dokumentationen och handläggningen av utredningar

Det här säger lagen

Vid en utredning som ska undersöka om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Den ska inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet. Utredningen ska bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader (SoL 11 kap. 2§). Barn som har fyllt 15 år har rätt att själva föra sin talan i mål och ärenden enligt denna lag. Barn som är yngre bör höras, om det kan vara till nytta för utredningen och barnet inte kan antas ta skada av det (SoL 11 kap.10§).

Nyckelfrågorna i uppdraget:

- Är barnets förhållanden väl utredda så att utredningen har god kvalitet?
- Har barnet fått komma till tals och har barnets åsikter beaktats?
- Har socialtjänsten gjort en egen bedömning av barnets behov och hur det kan tillgodoses?
- Står det klart på vilka grunder socialnämnden fattat beslut om insatser, dvs. svarar insatsen mot de behov barnet har?

Så här gjorde vi

Länsstyrelsen har granskat barnavårdsutredningar i länets samtliga kommuner. Granskningen har skett i form av självgranskning. Socialsekreterarna har granskat varandras utredningar och använt ett gemensamt frågeformulär. Varje kommun granskade tio utredningar från en bestämd tidsperiod. Man skulle välja utredningarna som lett till en insats. Frågeformulären skickades in till Länsstyrelsen som gjorde en sammanställning. Länsstyrelsen granskade två av utredningarna i kommunens material. Totalt har 441 utredningar granskats.

Frågorna kring utredningarna har en grund i en utredningsmodell som Socialstyrelsen utvecklat och som håller på att införas i de flesta kommuner i länet. Modellen har namnet Barns Behov i Centrum (BBiC). BBiC är ett enhetligt

system för dokumentation i utredningar och uppföljningar. BBiC syftar till att stärka barnets ställning, förbättra samarbetet med familj och nätverk samt skapa struktur i utredningar. BBiC utgår från ett antal behovsområden och ett antal föräldraförmågor. De behovsområden som ska beskrivas är hälsa, utbildning, känslomässig och beteendemässig utveckling, identitet, familj- och sociala relationer, socialt beteende samt förmåga att klara sig själv. De föräldraförmågor som ska beskrivas är grundläggande vård, säkerhet, känslomässig tillgänglighet, stimulans, vägledning och gränssättning, kontinuitet och konsekvent bemötande. De familje- och miljömässiga faktorer som bör beskrivas är familjehistoria, andra familjemedlemmar, bostad, anställning och inkomst.

Det här fick vi veta

- **Utredningskvaliteten är ojämn**
- **Barn blir oftast sedda och lyssnade på. I 90 % av de granskade utredningarna har socialtjänsten talat med eller observerat barnet minst en gång**
- **Områdena utbildning, känslomässig och beteendemässig utveckling samt familj och sociala relationer är väl belysta i en majoritet av de granskade utredningarna**
- **Om många behovsområden och föräldraförmågor är dåligt belysta är det svårt att bedöma om det är behoven som styr valet av insats**
- **Barnets behov, när det gäller hälsan, är ett område som inte beskrivs i en fjärdedel av de granskade utredningarna**
- **De förhållanden som beskrivs minst är familje- och miljömässiga faktorer t.ex. bostad, arbete och inkomst**
- **Mammors förmågor beskrivs oftare än pappors**

Familjehemsärenden och familjehemsplaceringar

Det här säger lagen

Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön (SoL 6 kap 1 §).

När ett barn vårdas i ett annat hem än det egna ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser anordna. Planen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för (SoL 11 kap. 3 §).

Nyckelfrågorna i uppdraget

- Står det klart att nämnden följer vården noggrant och ser till att målet med vården uppnås?
- Gör socialtjänsten regelbundna besök i det hem där barnet vistas och har enskilda samtal med barnet?
- Omfattar uppföljningen barnets hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till föräldrar och andra närstående

Så här gjorde vi

Länsstyrelsen i Skåne har i detta uppdrag granskat sju kommuner, Hässleholm, Landskrona, Osby, Sjöbo, SDF Fosie, Tomelilla och Trelleborg.

Vi samtalade med chef och handläggare om deras rutiner och organisation av familjehemsvården. Cirka tio akter per kommun gällande familjehemsplacerade barn och deras familjehem gick igenom som en del av granskningen.

Aktgranskningen genomfördes med stöd av ett gemensamt frågeformulär.

Länsstyrelsen har talat med 13 barn och 7 familjehem. Vi besökte barnen i deras familjehem och pratade oftast med dem tillsammans med familjehemsföräldrarna.

Det här fick vi veta

- **Det finns stora skillnader mellan de undersökta kommunerna i hur familjehemsvården sköts och fungerar**
- **Där det fungerar bra följs barnets behov upp och dokumenteras**
- **I de kommuner där det finns familjehemssekreterare får barnen oftare besök och får prata själv med familjehemssekreteraren**
- **Vårdplanerna är ofta för generellt hållna för att vara ett bra uppföljningsredskap och ibland saknas vårdplaner**
- **Uppföljningen omfattar alltför sällan barnets/ungdomens hälsa**

Det här fick vi veta av barnen

- **Alla barnen visste vem deras socialsekreterare var och hur de kunde få kontakt med henne/honom.**
- **Flera barn var nöjda med kontakten och tyckte att det gick bra att prata med henne och att hon förstod vad de ville. De tyckte att hon/han kunde hjälpa dem när det behövdes och att hon/han hälsade på i familjehemmet så ofta att man lärde känna varann.**
- **En del hade socialsekreterare som man kunde göra roliga saker med. En del barn tyckte inte att de hade så mycket nytta av socialsekreteraren det var ”bara en massa snack och det hände inte så mycket”.**
- **Alla barnen visste varför de bodde i familjehem.**
- **Nästa alla barn hade kontakt med sina föräldrar. Ibland fungerade det bra och ibland mindre bra. Några barn tyckte att det var jobbigt att föräldrarna inte alltid höll vad de lovade. En del hade föräldrar som skällde mycket både på socialsekreteraren och på familjehemsföräldrarna.**

Öppenvård

Så här säger lagen

Genomförandet av ett beslut om en insats ska dokumenteras fortlöpande (6 kap 2§ SoL). Detta gäller öppenvårdsinsatser som beviljas som bistånd efter genomförd utredning.

Nyckelfrågorna i uppdraget

- Är barnet delaktigt i planering och uppföljning har det möjligheter att påverka den behandling det får?
- Tycker barnet att han/hon får den hjälp och det stöd han/hon behöver?
- Finns system för planering, uppföljning och utvärdering av insatsen?
- Sker samverkan med andra utifrån barnets behov?
- Känner barnet och föräldern till vart de kan vända sig om de vill framföra synpunkter eller klagomål?
- Finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda missförhållanden i verksamheten?

Så här gjorde vi

Under våren och sommaren 2006 gjorde vi en kartläggning av vilka öppenvårdsinsatser som finns för barn och unga i Skånes kommuner. Kommunerna besvarade en enkät om sina öppenvårdsinsatser. Enkätens kategorisering av olika former av öppenvård bygger på Socialstyrelsens nationella kartläggning av öppna insatser i socialtjänstens barn- och ungdomsvård, utgiven juni 2006, "Öppenvårdens former".

Följande kategorier av öppenvårdsformer har använts i den nationella kartläggningen:

Programverksamhet - ofta gruppverksamhet med speciellt tema som följer ett i förväg uppgjort program.

Riktad dagverksamhet - strukturerad verksamhet under längre tid. Insatsen ges utanför hemmet på särskild plats med en täthet av flera dagar i veckan.

Socialpedagogisk insats - insatsform som syftar till att påverka barnet/den unges och/eller familjens situation genom att pedagogiskt använda aktiviteter och upplevelser i vardagen.

Skolsociala insatser - förstärkt stöd i skolsituationen och samarbete med hemmet för att göra det möjligt för barnet/ungdomen att vara integrerad i ordinarie skola. Kvalificerat nätverksarbete – syftar till att mobilisera och/eller intervensera i ett stödjande nät av personer bland släkt, vänner och professionella kring barnet/den unge. Insatsen varierar i omfattning och varaktighet.

En sammanställning av kartläggningen redovisas i en rapport ”Öppenvårdsinsatser för barn och unga” .

Vi har besökt fyra öppenvårdsverksamheter:

Kill- och tjejgrupp i Eslöv

Tussilago i SDF Kirseberg, Malmö

Umgåsen i SDF S. Innerstaden, Malmö

Fokus i SDF Centrum, Malmö

Kill- och tjejgruppen vänder sig till ungdomar i olika riskzoner.

Tussilago vänder sig till barn som lever i familjer där det förekommer missbruk våld eller psykisk sjukdom.

Till Umgåsen kommer föräldrar som behöver extra stöd i kontakten med sina barn, orsakerna kan vara flera.

På Fokus får ungdomar hjälp med praktiska vardagssysslor.

Vi pratade med personal och ungdomar/barn utifrån områdena delaktighet, kvalitet och säkerhet.

Det här fick vi veta

- **Det finns ett brett utbud av öppenvårdsinsatser i Skånes kommuner**
- **Programverksamhet är den vanligaste formen av öppenvårdinsats, den finns i 28 kommuner och i alla stadsdelar i Malmö**
- **Alla öppenvårdsinsatser kan ges som bistånd eller fås som service**
- **Erbjuds öppenvårdsinsatserna som service sker ingen dokumentation i det enskilda ärendet**
- **Barn upplever att de får vara delaktiga i behandlingen och att de får välja om de vill delta i det som föreslås**
- **Barnen tycker att de vuxna lyssnar på dem**
- **De barn vi pratat med tycker att de fått hjälp för att man pratat om sådant de undrat över**
- **En del verksamheter har system för planering, uppföljning och utvärdering av insatsen**
- **Det behöver skapas en större medvetenhet om de risker som kan finnas i verksamheten**

Tillsyn av samtliga Hem för vård eller boende HVB, enskilda och offentliga

Det här säger lagen

Socialnämnden skall sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön (SoL 6 kap 1§).

När ett barn vårdas i ett annat hem än det egna skall en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser anordna. Planen skall även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för (SoL 11 kap. 3§).

Så här gjorde vi

Som en del i barnuppdraget ingår att landets enskilda och kommunala HVB-hem för barn och unga (0-18 år) ska granskas. För att det nationella arbetet ska bli så likvärdigt som möjligt har en arbetsgrupp tagit fram bedömningskriterier som samtliga länsstyrelser ska använda vid granskningen. Som stöd i granskning finns gemensamma intervjuformulär, olika beroende på vem/vika som intervjuas. Speciellt omfattande är frågeställningarna när det gäller ansvarsområdet säkerhet.

Tillsynen ska genomföras inom sex ansvarsområden:

- Hälsa
- Utbildning
- Känslomässiga och sociala behov
- Delaktighet
- Säkerhet
- Kvalitet

I Skåne län har hitintills 19 enskilda och fem kommunala HVB-hem granskats. Återstående HVB-hem kommer att vara färdiggranskade i juli 2008. I den granskningen ingår även de HVB-hem som tar emot både barn och föräldrar. Länsstyrelsen har haft ambitionen att prata med så många ungdomar som möjligt vid de hem vi besökt, vi har pratat med 45 pojkar och 31 flickor. Vi pratade med förestandare, personal, vårdnadshavare och handläggare i kommuner.

Följande enskilda HVB har hitintills granskats:

Almaröd i Skurups kommun
Blichers friskola i Svalövs kommun
Bokskogen i Hässleholms kommun
Hassela Skomakaregatan i Eslövs kommun
HVB-hemmet Corpore i Helsingborgs kommun
HVB-hemmet Z-gården i Staffanstorps kommun
Länsmansgårdens skolveckohem i Landskrona kommun
Lilla Thumatorp i Simrishamns kommun
NK Domestikus i SDF Fosie Malmö
Norratorp i Tomelilla kommun
Orana-Tollarps i Kristianstad kommun
Pilevallen i Hörby kommun
Solgård i Simrishamns kommun
Stabbarpsgården i Eslövs kommun
Svanholmen i Osby kommun
Villa Mea SDF Limhamn-Bunkeflo Malmö
Visslan i Osby kommun
Vollsjö friskola i Sjöbo kommun
Österlenporten i Kristianstad kommun

Följande kommunala HVB är granskade:

Enebacken i SDF Fosie, Malmö
Stegen i Helsingborgs kommun
Ungdomsboendet i Hässleholms kommun
Ungdomsboendet i Lunds kommun
Ungdomsboendet i Trelleborgs kommun

Det här fick vi veta

- **Barn och ungdomars hälsa uppmärksammas**
- **De flesta HVB-hem ger ett bra stöd när det gäller utbildning**
- **Barns och ungdomars känslomässiga behov blir tillgodosedda**
- **I stort sett alla ungdomar upplever att de är delaktiga och har inflytande över sin behandling**
- **De flesta HVB-hemmen skulle behöva utveckla tydliga rutiner i säkerhetsområdet**
- **Planering, uppföljning och utvärdering sker i många fall på individnivå men sällan när det gäller verksamheten som helhet.**

Tillsyn av de tre storstädernas arbete med ungdomar med risk för missbruk

Det här säger lagen

Socialnämnden ska bland annat med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling. Man ska aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopingmedel bland barn och ungdom. Socialnämnden ska i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsyn till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet. (5 kap 1 § SoL).

Socialnämnden ska också aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden skall i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs (5 kap 9 § SoL).

Så här gjorde vi

Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skånes län har gjort en gemensam granskning av hur socialtjänsten i Stockholm, Göteborg och Malmö arbetar med pojkar och flickor i åldrarna 15 till 20 år med begynnande eller pågående missbruksproblem.

Följande huvudområden har granskats:

- Hur arbetar socialtjänsten för att upptäcka missbruk hos ungdomar?
- Hur arbetar socialtjänsten för att hjälpa ungdomar ur missbruk?

Alla Malmöns tio stadsdelar har granskats. Vi har läst vad kommunens strategier och handlingsplaner säger om hur Malmö ska arbeta med denna målgrupp. Vi har gjort en kartläggning, läst 118 anmälningar med koppling till droger, som inte ledde till en utredning. Vi har granskat ett urval av 33 utredningar med misstanke

om missbruk. Vi har också intervjuat några chefer och handläggare från varje stadsdel som arbetar med att utreda behov hos ungdomar/barn. Vi har intervjuat personal som arbetar på Maria Malmö, en öppenvård som arbetar med missbrukande ungdomar och unga vuxna. Vi har också intervjuat ett antal ungdomar som vänt sig till Maria Malmö för hjälp. Hela tillsynen från de tre städerna kommer att presenteras under våren 2008 i en särskild rapport med mer information om tillvägagångssätt och resultat.

Det här fick vi veta

- **Många av de ungdomar som anmäls till socialtjänsten utreds inte för att de är svåra att få tag i eller inte vill ha kontakt**
- **Det finns anmälningar som enligt Länsstyrelsens bedömning borde lett till en utredning**
- **Utredningskvaliteten är ojämn, men flertalet är bra**
- **Ungdomarna får oftast insatser i relation till behoven**
- **Ungdomarna är delaktiga både i utredningarna och i uppföljningen av insatser**

Barnuppdraget.

Inför 2006 och 2007 har regeringen gett länsstyrelserna ett omfattande tillsynsuppdrag inom socialtjänstens barnavård.

Länsstyrelsen i Skåne har granskat barnavårdsutredningar i samliga kommuner i länet. I några kommuner har också anmälningar om barn som far illa, familjehemsvården, planeringen och öppenvården granskats. Samtliga Hem för vård eller boende i länet kommer att vara färdiggranskade den 31 juli 2008.

En granskning av de tre storstädernas arbete med ungdomar med risk för missbruk rapporteras under våren 2008.

Samtliga beslut i respektive kommun och HVB-hem finns att läsa på Länsstyrelsens hemsida, www.m.lst.se